

Onderzoeksverantwoording

Het onderzoek van SEO Economisch Onderzoek (Beperken tabaksverkoop tot tabaksspeciaalzaken, 20 december 2021) richt zich op de mogelijke ontwikkeling van het aantal verkooppunten tabak na het verkoopverbod door supermarkten in 2024 en op termijn het verkoopverbod voor tabaks- en gemakswinkels. Het onderzoek geeft een ex ante inschatting van de mogelijke effecten op het aantal verkooppunten, een ex post onderzoek is gepland in 2026 als het verkoopverbod twee jaar van kracht is.

De onderzoekers hebben tijdens het onderzoek met meerdere belangenpartijen gesproken om inzicht te krijgen in de mogelijke gevolgen van het verbod op de verkoop van tabak: brancheorganisaties, de directie van enkele ketens van tabaks- en gemakswinkels en afzonderlijke winkels, waaronder 12 supermarkten. Deze supermarkten gaven aan dat ze niet zozeer vrezen voor het verlies van tabaksomzet, maar voor omzetverlies op de andere boodschappen als er geen tabaksverkooppunt in de buurt is. Klanten zouden na het verdwijnen van het verkooppunt in hun winkels naar een andere supermarkt gaan waar een tabaksverkooppunt in de buurt is. Zij doen daar dan ook hun andere boodschappen. Om te voorkomen dat klanten naar een andere supermarkt gaan waar wel een tabaksverkooppunt in de buurt is, overwegen supermarkten om zelf een tabaksverkooppunt te beginnen. Het gaat om supermarkten waar geen tabaksverkooppunt binnen de 200 meter aanwezig is en waarvoor een zelfstandig nieuw verkooppunt winstgevend is.

Om een schatting te kunnen maken van het totaal aantal supermarkten dat mogelijk een tabakswinkel zou beginnen en het aantal supermarkten dat mogelijk gedwongen stopt is een berekening gemaakt, waarvan de veronderstellingen zijn getoetst. Een steekproef van 12 supermarkten is immers veel te klein om berekeningen op te baseren en is bovendien niet representatief. In de wetenschappelijke literatuur is de maximale loopafstand die consumenten acceptabel vinden voor het doen van de wekelijkse boodschappen bevestigd. Ook het verlies aan extra omzet doordat supermarkten geen tabak meer mogen verkopen is bevestigd in de wetenschappelijke literatuur. Ten slotte zijn de veronderstellingen getoetst bij twee experts die klanten in de supermarktbranche adviseren, zij bevestigen de gemaakte veronderstellingen. Op basis van transparante aannames zijn berekeningen gemaakt, waarbij een bandbreedte is gehanteerd om onzekerheden over het effect te laten zien. Het aantal supermarkten dat een tabaksverkooppunt begint is geschat op 0 tot 1500 van de in totaal 6.400 supermarkten. Het middenscenario gaat uit van 800 nieuwe verkooppunten. Het aantal supermarkten dat mogelijk gedwongen stopt is geschat op maximaal 500.

De onderzoekers hebben in het rapport benadrukt dat de uitkomsten van het onderzoek uiterst onzeker zijn omdat er nog weinig informatie is over de gedragsreactie van supermarkten en hun klanten.